

Ladislav Fuks (1923 – 1994): Spalovač mrtvol (1967)

Struktura zkoušky:

1. Literární druh a žánr, umělecký směr / tvůrčí skupina, literárněhistorický kontext, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
4. Námět, témata, hlavní motivy;
5. Zvláštnosti kompozice;
6. Jazykové zvláštnosti a kulturní souvislosti.

(1) Bylo po záboru Sudet a byt Kopfrkinglů zářil.

„Jak to v té naší milé jídelně vypadá,“ řekl pan Kopfrkingl Lakmé v kuchyni u stolu, dávaje na velký tác obkládané chlebičky, „v té naší milé jídelně je to jako o svatbě. V čele sedí naše čarokrásná, tuhle...“ pan Kopfrkingl ukázal na jednu kuchyňskou židli, „pan Míla, tuhle dvě spolužačky čarokrásné, Lenka a Lála, tuhle Jan Bettelheim a zde Vojta, synek nešťastného pana Prachaře ze třetího patra. Víš, něžná,“ řekl Lakmé, která teď křehkými prsty sypala do misek slané mandle, „když se tak dívám, jak tam v té naší milé jídelně všichni sedí, připadá mi to jako scénka z nějakého krásného starého obrazu, který vymaloval nějaký slavný malíř. (...) Ten pan Míla je chytrý hoch, že vzal s sebou aparát. Jestli se mu obrázky povedou, bude to krásná vzpomínka na celý život.“ Pan Kopfrkingl kladl pak na druhý tác věnečky a dorty a řekl: „Vskutku je ta naše Zina krásná, po tobě, nebeská, též po tvé blažené matce. A jak jí ty nové černé hedvábné šaty sluší! Ty může směle nosit do divadla, do společnosti, na procházky s rodiči... (...) Nikdo z nás neví, co nás čeká nebo co nás mine, jediná jistota, kterou v životě máme, je smrt. (...) Já jsem abstinent, mám tam kávu, ty, nebeská, tam máš čaj, (...)“

„Snad jsem ti, Romane, ještě neřekla,“ usmála se Lakmé, vyjímajíc z kredence talířky, „že psal Willi. Pohleď, tady jsem našla jeho lístek,“ vyňala z kredence lístek, „snad se nic nestalo, že jsem zapomněla, přišel dnes ráno. Zve tebe a Miliho na box na příští týden. Píše, abyste také jednou viděli něco pořádného...“

Pan Kopfrkingl vzal lístek, přečetl jej a s úsměvným pohledem do kredence jej opět vrátil Lakmé.

„Příští středu do Klubu mladých,“ usmál se, „no, snad bychom jít mohli, když nás Willi zve. Od těch Sudet jsme spolu vlastně ani pořádně nemluvili. Ale že zve do Klubu mladých, to je přece nějaký český klub, a že zve právě na box! Nevěděl jsem, že holduje boxu, nebo jo?“ (...)

(2) „Pan Janáček se dívá na tu naši milou něžnou tabulku,“ usmál se pan Kopfrkingl, zatímco v rádiu začal zpívat pěvec Mefistovu kavatinu z Gounodova Fausta a Markétky, „asi nevíte, co ta tabulka značí. Tak to je, pane Janáček, jakýsi náš jízdni řád smrti,“ řekl. „Vy máte rád elektriku, stroje, fyziku, pane Janáček, to má budoucnost, svět má ovládnout automatizace. Já osobně mám různé automaty a mechanismy rád, i když o tom moc nemluví. Možná že i tenhle jízdni řád smrti bude jednou ještě víc zautomatizován, zmechanizován než dosud,“ pan Kopfrkingl vstal a sňal tabulku ze zdi, zatímco v rádiu zpíval stále Mefisto, „více než dosud a pak to půjde všechno ještě lépe a rychleji. Ono se to zdá napohled složité,“ pan Kopfrkingl se usmál ke stolu, „ve skutečnosti to však tak složité není. Tahle čísla značí čísla pohřbů,“ ukázal a prsten na ruce se mu blýskl, „tahle dobu obřadů v síni, tato čísla značí první a druhé žároviště a tato dobu proměny. Jsou v tom i čekací doby na slepé koleji, při dvou žárovištích nemohou být jiné. Kdyby bylo jen jedno žároviště, jak tomu je leckde ve venkovských městech, třeba v Chrudimi u Slatiňan, vzrostla by čekací doba na slepé koleji až na několik hodin. Při dvou žárovištích vzroste nanejvýš na třicet minut. Kdybychom měli žároviště tři, čekací doba by odpadla vůbec. Slepých kolejí by vůbec nebylo třeba. Všichni z obřadní síně by šli rovnou... Smrt,“ pan Kopfrkingl ukázal na tabulku a prsten na ruce se mu opět

blýskl, „smrt je jediná jistota, kterou člověk v životě má, kromě jistoty, že zemře, není nic v životě člověka jistého...“

(3) Willi řekl: „Lidstvu se dá prospět jen silou, ale musí to být lidstvo čisté, zdravé, nezvrácené... napij se,“ Willi přisunul příteli sklenku, a když odmítl, s úsměvem se napil sám a řekl: „Slaboši nic nedokážou, ukaž jim sílu a uvidíš. Je neslučitelné s německou ctí stýkat se s Židy. Zde...“ mávl po Casinu, zrcadlech, obrazech... „jsou jen čistí, stoprocentní lidé. Nositelé německví, povolání k tomu, aby přinesli v zájmu nového řádu *obět'*...“

Pan Kopfrkingl se vlídně usmál, pokud se dá vlídně usmát v takové bídné žebrácké masce, a řekl: „Krásné koberce, obrazy, koupelny, říkáš... krásné ženy?“

„Krásné ženy,“ zasmál se Willi, „*fantastické!* Nikde v Praze nejsou nádhernější, příchýlnější, und doch die Eleganz. Prosím tě, nějaké ty tvé Maličké od Malvazu, nějaké ty tvé Liškové, Strunné, Čárské, či jak je jmenuješ... s tím musíš přestat. Nebudeš to potřebovat. Copak je smysl tvého života v tom, abys věčně reguloval chod rakví do žárovišť a měřil teplotu?“

Pak řekl: „Jsi zrozen pro velké cíle a podle toho musíš mít společnost. Jdi do Maislovy k radnici, k těm zbloudilým, napni sluch. Dnes tam doležeš jako žebrák, ale jednou tam můžeš přijet v mercedesce. V krásném *zeleném vojenském* autě... Tak teď jdi, zítra se zeptám. Geh...“

(4) Když se zvedli z křesel, Willi a Erna se zastavili s panem Kopfrkinglem před jedním nádherným obrazem nahé ženy, který visel na opačném konci sálu, než byl pult s koňaky a vínem, a Willi, kterému sluha podal zelený klopený klobouk se šňůrou, řekl:

„Ano, bylo by to nejrozumnější. Dát se rozvést. Můžeš se přece oženit znovu. *Ještě jednou, ne?*“ řekl, pohlédl na Ernu a ta kývla, „ale hlavně by měla Lakmé pochopit, že si nezaslouží s tebou žít. Že se to neslučuje s tvou ctí. Se ctí nacionálně socialistického člověka.“